

ZIE MIJ EN HOOR(R)ÉCHT

EEN PUBLICATIE VAN STICHTING VILLA PINEDO
OVER DE VERHALEN EN ERVARINGEN VAN KINDEREN
DIE TE MAKEN KRIJGEN MET DE RECHTBANK EN HUN
HOORRECHT VANWEGE DE SCHEIDING
VAN HUN OUDERS

VILLA PINEDO

Een brief krijgen van de rechtbank voelt alsof je een auto gaat besturen zonder rem. Je rijdt richting een kruispunt en je voelt de druk om een afslag te kiezen. Je ouders roepen allebei iets anders: "Links!", "Nee, rechts!", "Niet, sla links af!". Je wil je ouders liever niet aankijken, want je weet dat wat je ook kiest, je niet iedereen blij zal kunnen maken.

Wij ontdekten dat jij niet degene bent die achter het stuur hoort te zitten, maar je ouders. Jij hoeft niet te kiezen. Je ouders moeten samen beslissen wat het beste voor jou is en de rechter helpt ze daarbij. Ga dus maar lekker op de achterbank zitten en als je mee wil praten over welke kant jou het beste lijkt, dan doe je dat. En wij? Wij stappen bij je in de auto om er met je over te praten.

WANT: JE HOEFT 'T NIET ALLEEN TE DOEN!

1. DIT ZIJN DE FEITEN...

KINDEREN MET GESCEIDEN OUDERS VINDEN DAT ZE EEN MINDER GOEDE BAND HEBBEN MET HUN OUDERS

EN ZE MISSEN HUN LIEFDEVOLLE STEUN EN AANDACHT

NEDERLAND STAAT OP DE 19E PLEK VAN DE KIDSRIGHTS INDEX 2024

KINDEREN MET GESCEIDEN OUDERS ZIJN NEGATIEVER OVER DE KWALITEIT VAN HUN LEVEN DAN ANDERE KINDEREN

IN 2022 STOND NEDERLAND NOG OP DE VIERDE PLEK

DE MEESTE VRAGEN DIE KINDEREN BIJ VILLA PINEDO STELLEN, GAAN OVER DE OMGANGSREGELING EN HUN RECHTEN

20% VAN DE SCHEIDINGEN WORDT EEN COMPLEXE SCHEIDING

66% HAD BEHOEFTE AAN MEER HELDERE INFORMATIE OVER HET KIND-GESPREK OF HET SCHRIJVEN VAN EEN BRIEF

KINDEREN TUSSEN 13 EN 15 JAAR ZIJN NEGATIEVER OVER HUN ERVARING MET DE RECHTBANK DAN JONGERE EN OUDERE KINDEREN

KINDEREN GEVEN DE RECHTBANK EEN 4,3 VOOR KINDVRIENDELIJKHEID

61% HAD HET GEVOEL NIET ALLES TE KUNNEN ZEGGEN TEGEN DE RECHTER

65% VAN DE KINDEREN VOELDE ZICH HEEL GESPANNEN TIJDENS HET GESPREK MET DE RECHTER

73% WILDE LIEVER ERGENS ANDERS PRATEN MET DE RECHTER, BIJVOORBEELD OP SCHOOL

81% GEEFT AAN GEEN TERUGKOPPELING VAN DE RECHTER TE HEBBEN GEHAD NA HET KINDGESPREK

82% VAN DE KINDEREN GEEFT AAN DAT EEN BUDDY FIJN WAS GEWEEST; IEMAND DIE HEN STEUNT EN BEGELEIDT

2. VOORWOORD

AAN ALLE BEROEPSKRACHTEN, DIE OP DE EEN OF ANDERE MANIER BETROKKEN ZIJN BIJ RECHTSZAKEN VAN OUDERS DIE UIT ELKAAR GAAN OF ZIJN,

De afgelopen tijd is er veel te doen over het hoorrecht van kinderen. In de media en in het publieke debat. Maar wisten jullie ook dat dit in de kinderwereld een veelbesproken onderwerp is? Wij zien bij Villa Pinedo al jarenlang op ons Forum dat de meeste vragen van kinderen gaan over hun rechten en de rechtbank. En ook vragen kinderen vaak aan onze Chat-Buddy's hoe hun ervaring met de rechtbank was.

Begin dit jaar concludeerden wij daarom al dat onze kennissessie en publicatie in 2024 moest gaan over de rechtbank en het hoorrecht. We hebben de beleving en ervaring van kinderen onderzocht die vanwege de scheiding van hun ouders met de rechtbank te maken kregen.

Met deze publicatie nemen we jullie, de volwassenen, dan ook mee de kinderwereld in. Jullie gaan ervaren hoe het voor hen is om te mogen participeren in dit hoorrecht. Helaas moeten we concluderen dat hun ervaringen over het algemeen nog negatief zijn. Er is wel hoop. We zien in de afgelopen jaren een kleine stijgende lijn. We zijn dus op de goede weg en de wil is er, maar het is nog wel onvoldoende.

INHOUD

1. DIT ZIJN DE FEITEN	p. 3
2. VOORWOORD	p. 4
3. OVER HET ONDERZOEK	p. 10
4. RESULTATEN	p. 11
5. CONCLUSIE	p. 22
6. HOE DAN WEL?	p. 24
7. IDEEËN VAN KINDEREN	p. 26

En ik moet eerlijk zeggen dat ik hierover de afgelopen tijd wel boosheid heb gevoeld. Verdriet. Ook wel schaamte. Hoe kan het nou dat wij er onvoldoende in slagen om deze kinderen écht te beschermen? Écht te zien. Écht te horen? Dat is potverdikkie hun recht.

Maar: negatieve energie helpt niet. We moeten die stijgende lijn vasthouden en samen een hoopvol perspectief creëren. Kinderen hebben een veilige, liefdevolle omgeving nodig. En ook wij zijn hier verantwoordelijk voor. Mag ik jullie dan ook uitnodigen om met mij de kinderwereld in te stappen? Begin eerst met de ervaringen en verhalen op pagina 5 t/m 9. Durf jij de hartenkreten van kinderen te voelen? Niet met je hoofd. Maar je hart! En vanuit dat gevoel ontmoet ik jullie graag weer in de volwassen wereld.

Hartelijke groet,

Sanne Abrahams

Directeur Stichting Villa Pinedo

“Mijn ouders hebben rechtszaken. Ik doe daar het liefst niet aan mee, maar als ik het niet doe kan ik mijn mening niet laten horen. Wat nu?”

- anonieme vraag, 12 jaar

“Mijn ouders kunnen het maar niet eens worden over de omgangsregeling. Ze willen mij allebei in het weekend hebben. Wat moet ik nu doen?”

- vraag van Thomas, 13 jaar

“Ik wil mijn vader al 2 jaar niet meer zien. Het voelt niet goed. Nu dwingt de rechter mij om mijn vader te zien. En als ik dat niet wil, dan moet mijn moeder een boete betalen... Als ik verhuis naar een studentenkamer, hoe zit het dan met de omgang en de boete? Want ik ga gewoon niet naar mijn vader. Dat weiger ik.”

- vraag van Robbie, 16 jaar

“Ik wil graag een brief schrijven samen met mijn broertje richting de rechter. Maar ik weet niet waar de brief naartoe moet. Weten jullie dat?”

- vraag van Ivy, 10 jaar

“Ik mag van mijn ouders niet naar de rechtbank, terwijl ik wel een uitnodiging van de rechtbank heb gehad. Ik snap niet waarom ik er niet heen mag van ze, ga ik dan iets verkeerd zeggen wat in hun nadeel is of zo? Waarom doen ze zo moeilijk? Ik mag toch wel bepalen waar ik wil leven? Het is wel mijn toekomst!”

- anonieme vraag, 14 jaar

“Wat moet je doen als je voor de tweede keer naar de kinderrechter moet? Het is voor mij heel moeilijk want de eerste keer dacht ik dat ik het goed deed. Mijn stiefmoeder en mijn vader vonden dat ik het goed deed, want ik heb gezegd wat ik van hun moest zeggen. Mijn moeder vond dat ik het goed deed, maar toen kwam ze er achter dat ik het niet zelf heb gezegd. Dat klopt ook wel een beetje, want ik moest heel veel zeggen van mijn vader. Mijn moeder wist van niks dat ik in de recht zaal moest verschijnen en toen ik daar naar binnen liep had ik zoveel spanning dat toen ik daar alleen was ik bijna moest huilen.”

- 16 jaar tijdens het gesprek met de rechter

**“HOREN JULLIE MIJ? HALLO?
ZIEN JULLIE MIJ? HALLO?
NEE, JULLIE ZIEN MIJ NIET.”**

Ik vraag jullie, volwassenen. Is het niet schrijnend dat kinderen eerst ziek moeten worden voordat ze professionele zorg krijgen ter ondersteuning van een rechtszaak als deze? Ik heb ervaren wat een verschil het is om een vertrouwensband met een zorgverlener te hebben die kennis heeft van het juridische stuk en onafhankelijk van de strijd van mijn ouders voor mij zorgt. Haar mocht ik altijd bellen. Ik wens dat dit, ooit, voor ieder kind in scheiding beschikbaar is.

Celeste heeft haar ervaring met de rechtbank verwoord in een indrukwekkende dans op het nummer 'Icarus'. Ze danste vol overgave tijdens de kennissessie 'Hoor(r)écht' van Villa Pinedo op 10 september.

*Sterre schreef een lied over haar ervaring met de rechtbank.
Dit zijn de woorden die klonken tijdens de kennissessie 'Hoor(r)écht'
van Villa Pinedo, op 10 september.*

De laatste tijd was heftig
En er is zoveel gebeurd
En alles wat ik kende
Is zomaar weggesleurd

Er is een storm tussen mijn ouders
En ik weet niet wanneer die stopt
Maar ze moeten naar de rechtbank
Om te bepalen, wiens waarheid er nou klopt

Maar wat is nou de waarheid?
Als er naast zwart of wit
Ook nog eens heel veel grijs is
Maar weet de rechter dit?

De druk wordt alsmaar hoger
Want als ik 't verkeerde zeg
Heb ik mijn ouders echt bedrogen
En krijgt één van hen de pech

Ik wou dat iemand me zou vragen
Hoe het gaat met mij
En me belooft dat het goedkomt
Wat de uitspraak ook zal zijn

Ik word in een wereld meegenomen
Waar ik de regels niet van ken
En m'n hoofd vraagt me te geloven
Dat ik de vredesengel ben

Ik mag ze niet teleurstellen
Dat heb ik mezelf beloofd
Maar als de één wint, verliest de ander
En dat krijg ik niet uit m'n hoofd

JE MAG HET NIET VERPESTEN, NIET VERPESTEN

Hoort u het? Ik wil bij papa wonen in de weekenden. Ja, alle weekenden. Ja, ik weet dat wat ik hier zeg misschien bindend is. Waarom vraagt u niet waarom?

Mevrouw de rechter, hoort u mij? Ik hoor mijn moeder al een week zeggen dat ik voor haar moet kiezen en het niet voor iedereen moet verpesten. Ik weet dondersgoed dat ik het alleen maar verpest voor mezelf.

Mevrouw de rechter, u hoort me niet! U luistert niet naar me. Ik kan u niets zelfvertellen, ik ben nog maar nauwelijks hier. Ik val, struikel over mijn zenuwen en ik hang drie meter boven mezelf, in het plafond van deze vergaderzaal.

Of het goed gaat op school? Veilig thuis, waarom vraagt u daar niet naar? U vraagt of ik veel vriendinnen heb, maar niet of ik thuis wel normaal te eten krijg. Ik snap niet waarom u niet echt naar me vraagt. Of wilt u het liever niet weten?

Een klein stuk uit de 'spoken word' van Thom.

Over zijn ervaring met de rechtbank. Voorgedragen op 10 september tijdens de kennissessie 'Hoor(r)écht' van Villa Pinedo.

Zoals jullie hebben kunnen ervaren, alles rondom de rechtbank doet veel mee ons. Het gesprek. De brief. Het gedrag van onze ouders rondom deze zaken. Allemaal oorzaken van oneindig luide schuldgevoelens en gedachtestromen door onze jonge hoofdjes. En dit dragen velen van ons een heel leven mee. We zeggen dan bijvoorbeeld dat we jong volwassen zijn geworden.

Velen van ons hebben het gevoel dat we deelnemer zijn geworden in deze strijd en verantwoordelijkheid dragen. Alles wat er na dit gesprek gebeurt, is misschien wel onze schuld. Iedere beslissing die door de rechtbank genomen wordt en elke consequentie die dat heeft voor ons gezin. Het is een enorme stap in de volwassen wereld, die voor ons niet is te overzien. Hier hebben we ondersteuning bij nodig. Dit kunnen wij nog niet alleen begrijpen, laat staan gezond verwerken. Zouden we dat niet beter in kunnen richten? Zorgzamer? Zodat het niet een leven lang in de weg blijft zitten.

Arne sloot op 10 september de kennissessie 'Hoor(r)écht' van Villa Pinedo af met deze oproep.

3. OVER HET ONDERZOEK

3.1 RECHT OM JE MENING TE GEVEN

Als ouders uit elkaar gaan, moeten ze samen belangrijke afspraken maken over de kinderen. In artikel 12 van het VN-Kinder-rechtenverdrag staat dat kinderen het recht hebben om hun mening te geven over beslissingen die hen aangaan. Zo ook over de beslissingen die de rechter of raadsheer (hierna rechter) gaat nemen over de scheiding van hun ouders. Dit zijn bijvoorbeeld beslissingen over wanneer de kinderen waar zijn, naar welke school ze gaan, over de verdeling van de vakanties en hoe de kosten voor de verzorging en opvoeding worden verdeeld.

Kinderen tussen de 12 en 18 jaar (en soms vanaf 8) krijgen een oproepbrief thuis waarin ze worden uitgenodigd om hun ideeën, wensen en behoeftes rondom de scheiding te delen. Dit kunnen ze doen door een gesprek met de rechter te hebben of door een brief terug te schrijven. Ze kunnen er ook voor kiezen om niets te doen met de brief.

3.3 EEN KIJKJE IN HET HART EN HOOFD VAN KINDEREN

Dit onderzoek geeft de volwassen wereld een hoopvol inzicht in de kinderwereld van het hoorrecht. Het zijn persoonlijke ervaringen en verhalen van kinderen. Het is hun waarheid die het verdiend om gehoord te worden. De 'open deuren' kennen we en hoeven niet herhaald te worden. We willen juist dat de volwassen wereld beter begrijpt wat er in het hart en hoofd van kinderen omgaat die - vanwege de scheiding van hun ouders - bij de rechtbank zijn geweest. Vanuit deze kinderwereld delen we ook quick-wins en verbeterideeën. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de volwassen wereld om te doen wat écht nodig is. Zodat kinderen gewoon kind kunnen blijven. Dat is waar Villa Pinedo voor staat.

3.2 HET ONDERZOEK HOOR(R)ÉCHT

Villa Pinedo doet onderzoek naar de ervaringen van kinderen met de rechtbank. We doen dit met een online vragenlijst en verdiepende focusgroepen. We vragen kinderen hoe zij hun hoorrecht hebben ervaren. Bijvoorbeeld: wat vind je van de oproepbrief van de rechtbank? Ben je naar het gesprek gegaan of heb je een brief geschreven? Hoe was het gesprek? Hoe heb je de uitspraak te horen gekregen? En welke tips heb je voor de rechtbank? Tot nu toe hebben 111 kinderen met gescheiden ouders in verschillende leeftijdsgroepen meegedaan. We zijn voornemens om het onderzoek voort te zetten.

4. RESULTATEN

Er hebben 111 kinderen met ons gedeeld hoe ze hun ervaring met de rechtbank hebben beleefd. Het onderzoek bestaat uit een online vragenlijst en verdiepende focusgroepen, gericht op de drie verschillende fases van het hoorrecht:

- ~ Het krijgen van de oproepbrief van de rechtbank.
- ~ De brief schrijven of het kindgesprek voeren.
- ~ De nazorg en terugkoppeling van de rechtbank.

4.1 EN DAN KRIJG JE EEN OPBROEPBRIEF VAN DE RECHTER

WAT KUN JE MET ZO'N OPROEPBRIEF?

Kinderen krijgen een oproepbrief van de rechtbank als hun ouders gaan scheiden of (jaren later) als het ouders niet lukt om bepaalde afspraken te maken.

Kinderen hebben drie verschillende mogelijkheden als ze de oproepbrief van de rechtbank krijgen:

1. Een brief terugschrijven aan de rechtbank.
2. Naar de rechtbank toe gaan voor een kindgesprek.
3. Er wordt ook verteld dat ze niet hoeven te reageren op de oproepbrief.

Van de kinderen heeft 55 procent ervoor gekozen om naar het kindgesprek te gaan, 27 procent heeft een brief teruggeschreven en 18 procent heeft voor geen van beiden gekozen.

WAT GAAT ER DOOR JE HEEN?

Kinderen die een oproepbrief hebben gekregen van de rechtbank hebben hier voornamelijk onprettige gevoelens bij, blijkt uit de vragenlijst. Spanning is de meest gevoelde emotie (40 keer genoemd). Ook angst (29 keer) en een zwaar gevoel (28 keer) worden vaak genoemd. Veel kinderen zijn bang om het verkeerde te zeggen of schrijven. Of hadden het gevoel dat ze iets fout hadden gedaan. Ze snappen niet altijd wat er van hen wordt verwacht. Daarnaast hebben veel kinderen het gevoel te moeten kiezen tussen hun ouders (16 keer).

Naast de negatieve gevoelens hebben sommige kinderen ook positieve gevoelens ervaren. Ze waren blij gehoord te kunnen worden, hun mening te kunnen geven of invloed te kunnen hebben (16 keer). Drie keer is het gevoel van 'opluchting' genoemd.

"Het voelde als een kans, ik voelde me strijdlustig."

- 15 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

"Tijdens rechtszaken moeten je ouders leren om met elkaar om te gaan. Dat lukt ze niet en daarom moet het kind maar een beslissing nemen. Ik weet dat dit niet de bedoeling is van de oproepbrief, maar zo voelde het wel."

- anoniem

"Ik was erg blij met de brief en die mogelijkheid tot gesprek, omdat mijn ouders niet naar mijn voorkeur luisterden."

- 13 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

"Mijn moeder bemoeide zich er vooral heel erg mee en ik wou haar niet teleurstellen, maar ik wou ook niet 'tegen' mijn vader kiezen. Ik wist niet goed wat ik zelf wou, maar had wel het gevoel dat ik iets moest willen."

- 12 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

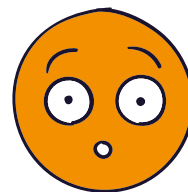
4. RESULTATEN

40 keer
gespannen

16 keer gevoel
te moeten kiezen

29 keer
angst

28 keer
zwaar gevoel

16 keer
blij

WAT VIND JE VAN DE OPROEPBRIEF?

Kinderen geven aan de oproepbrief vaak niet goed te begrijpen. En ook het volgende wordt over de brief gezegd:

- ~ te formeel;
- ~ zakelijk;
- ~ onbegrijpelijke taal;
- ~ officieel;
- ~ beangstigend;
- ~ wekt de indruk dat je in de problemen zit;
- ~ voelt verplicht om te komen.

Veel kinderen wisten niet wat ze konden verwachten na het lezen van de oproepbrief. 66,3 procent van de kinderen had behoefte aan meer informatie. Kinderen benadrukken het verantwoordelijkheidsgevoel dat bij hen ontstond na het lezen van de brief. Ze hebben het idee dat alles afhangt van wat zij aan de rechter vertellen. Daarnaast wekt de brief schrik en verwarring op. Een deel van de kinderen geeft aan dat zij het gevoel kregen iets fout te hebben gedaan.

“IK LAS DE BRIEF EN HET WAS SUPER ZAKELIJK GESCHREVEN. HIER SCHROK IK BEST WEL VAN. IK VOELDE MIJ NET EEN CRIMINEEL.”

- 12 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“IK SCHROK VOORAL. DE UITNODIGING KWAM ZO OP MIJ OVER ALSOF IK VERPLICHT WAS OM NAAR DE RECHTBANK TE KOMEN. OOK OMDAT ER AL EEN DATUM EN TIJD OP STOND, VOELDE HET NIET ALS EEN VRIJWILLIGE KEUZE. IK BEGREEP DE TEKST OOK NIET EN HAD GEEN IDEE WAT ER VAN MIJ WERD VERWACHT.”

- 16 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

4.2 WAT DOE JIJ MET DE OPROEPBRIEF?

IK SCHRIJF EEN BRIEF AAN DE RECHTER

Iets meer dan een kwart van de kinderen heeft ervoor gekozen een brief terug te schrijven aan de rechter. Daarvan geeft 46,2 procent aan dat ze hiervoor hebben gekozen, omdat ze een gesprek met de rechter té spannend vonden. Bijna twee derde van de kinderen (65,4 procent) had het gevoel dat het verplicht was om een brief te schrijven aan de rechter. Ze dachten dat dit moest van de rechtbank of van hun ouders. Er wordt ook vaker benoemd dat er is gekozen voor het schrijven van een brief, omdat je dan beter kan nadenken over wat je wil zeggen tegen de rechter.

Bijna tachtig procent van de kinderen die een brief hebben geschreven, geeft aan dat ze het schrijven ervan moeilijk vonden. Een veelvoorkomende reden hiervoor was het gevoel te moeten kiezen tussen hun ouders of niet weten wat er in de brief geschreven moet worden. Een andere reden is dat veel kinderen bezig zijn met wat hun ouders van de brief vinden en sommige zelfs bang zijn om hun ouders te kwetsen.

69,2 procent heeft hulp gehad bij het schrijven van een brief, waarvan iets meer dan de helft hierbij hulp kreeg van een van hun ouders. Meerdere kinderen benoemen dat ze de hulp van een ouder achteraf gezien toch niet zo fijn vonden en liever hulp hadden gehad van iemand anders.

“BIJ ELKE ZIN WAS IK BEZIG HOE MIJN OUDERS DIT ZOUDEN VINDEN.”

- 15 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“IK HAD GRAAG MET EEN ONAFHANKELIJK IEMAND DE BRIEF GESCHREVEN. ACHTERAF HEEFT M’N MOEDER BEST WEL DE BRIEF BEÏNVLOED.”

13 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

4. RESULTATEN

Meer dan een kwart schrijft een brief, want:

→ **46,2%**

vond een gesprek te spannend

→ **65,4%**

dacht dat dit verplicht was

Meer dan de helft koos voor een gesprek, want:

→ **36,6%**

dacht dat dit verplicht was

→ **23,7%**

wilde zelf hun verhaal vertellen

IK KIES VOOR EEN GESPREK MET DE RECHTER

Iets meer dan de helft van de kinderen heeft een kindgesprek gehad met een rechter. Daarvan geeft 36,5 procent aan dat ze dachten dat het verplicht was om op gesprek te gaan en dat er geen andere opties waren. Hiervan zegt 11,5 procent dat een ouder hen verplichtte naar het kindgesprek te gaan. Daarnaast geeft 23,7 procent van de kinderen aan dat ze zelf hun verhaal wilden doen en hun eigen mening wilden geven aan de rechter.

HOE GAAT HET ER AAN TOE IN DE RECHTBANK?

Als we kijken naar de setting van de rechtbank, geeft bijna de helft aan dat ze het gebouw spannend, eng en overweldigend vonden. Door de detectiepoortjes voelden sommigen zich crimineel en kregen ze het gevoel dat ze iets fout hadden gedaan. De officiële, serieuze en formele setting

van zowel het gebouw als de plek waar het gesprek plaatsvond, leidde tot de nodige spanning. Van de kinderen voelde 65,4% zich (heel) gespannen.

Ook vond een aantal kinderen het overweldigend dat er veel mensen tegenover hen zaten in plaats van met hen rondom een tafel. En vonden ze het intimiderend om lager dan de rechter te zitten. Hierdoor kregen ze het gevoel dat het een verhoor was in plaats van een gesprek. Ook benoemen meerdere kinderen dat het niet prettig is dat de vraagstelling gericht is op de feiten en niet op het gevoel en de beleving van de kinderen. Hierdoor hadden kinderen niet het idee dat er écht naar hen geluisterd werd en ze écht gehoord werden. Sommige kinderen beschrijven hun ervaring met de rechtbank als traumatisch of als iets dat impact had op langere termijn.

4. RESULTATEN

HOE GAAT HET ER AAN TOE BIJ DE RECHTER?

De ervaringen met de rechter zelf zijn wisselend. Gemiddeld geven kinderen het gesprek met de rechter een 5,1 als rapportcijfer. Zo geeft 26 procent aan dat ze de houding van de rechter zakelijk vonden. Sommige kinderen misten empathie van de rechter, hadden het gevoel dat er niet naar hen werd geluisterd of voelden zich niet op hun gemak door de zakelijke houding of het taalgebruik van de rechter.

Sommige kinderen geven aan een goede ervaring te hebben gehad: 36 procent vond de rechter aardig, vriendelijk of fijn. Wat maakt het een positieve ervaring? Voornamelijk als de rechter hen gerust probeert te stellen, alles goed uitlegt, meeleeft met de gevoelens van het kind of benadrukt dat hun mening ertoe doet. Ook geven de meeste kinderen aan het fijn te vinden als de rechter geen toga aan heeft en naast hen zit in plaats van tegenover. Dan voelt het minder serieus. Alsof de rechter een normaal persoon is, net als zij.

Van de kinderen had 60,8 procent het gevoel niet alles te kunnen zeggen tegen de rechter. Vooral omdat ze bang zijn voor de gevolgen. De meest voorkomende redenen zijn dat kinderen hun ouders geen pijn willen doen, in een kwaad daglicht willen zetten of willen teleurstellen. Ze zijn bang om iets verkeerd te zeggen. En ze zijn bang dat wat ze

vertellen bij hun ouders terecht komt. Daarnaast vinden ze het moeilijk om hun verhaal in korte tijd te vertellen aan iemand die ze net pas voor het eerst zien.

In de meeste gevallen dat kinderen wel de ruimte voelen om alles te zeggen, kwam dit omdat de rechter eerst wat andere vragen stelde die niet over de zaak gingen. Ook een open houding en uitgebreid de tijd nemen wordt genoemd. Op die manier werd het kind gerustgesteld en kreeg het vertrouwen om alles te kunnen delen.

ZIJN MIJN OUDERS OOK BIJ DE RECHTBANK?

Daarnaast geven kinderen aan dat ze het niet fijn vonden dat het kindgesprek voor de zitting van hun ouders plaatsvond. Bij 44,2 procent van de kinderen vond het kindgesprek voorafgaand aan de zitting van hun ouders plaats.

Rapportcijfer
kindgesprek:

5,1

Rapportcijfer totale
kindvriendelijkheid:

4,4

“Dat het in de rechtbank was, er meerdere volwassenen bij waren en dat als ik iets zei ze de hele tijd om bevestiging vroegen: is dat echt zo? Weet je dat zeker? Waarom dan? Ik kreeg het gevoel alsof ze mij gek vonden.”

- 12 jaar tijdens het gesprek met de rechter

“Het gebouw was super groot en ik zat in de zaal tegenover de rechter die hoger zat. Toen moest ik mijn verhaal vertellen. Ik voelde mij zo klein.”

- 14 jaar bij het gesprek met de rechter

“Je moet sterk in je schoenen staan om al die vragen zelfverzekerd te beantwoorden. “Wil je hem zien?” “Nee.” “Ook niet voor een halve dag?” “Nee.” “Ook niet voor een half uurtje?” “Nee.” Dit is echt vermoeiend.”

- anoniem

“Ik had veel schuldgevoelens dus durfde niet alles te zeggen. Eigenlijk wist ik daardoor niet eens wat ik zelf echt wilde.”

- anoniem

“Ik werd super fijn en vriendelijk benaderd, de rechter ging ook schuin naast me zitten in plaats van recht tegenover me.”

- 12 jaar bij het gesprek met de rechter

“De kinderrechter was wel heel lief. Zij bood erkenning en stelde me op mijn gemak. Ik kreeg ook dingen uitgelegd, omdat ik niet alles snapte uit de brief. Het voelde alsof ik alles aan haar kon vragen. De kinderrechter was heel eerlijk en realistisch. Stelde me gerust. Ik voelde me serieus genomen. Ik vond het gesprek een fijne ervaring, maar alles eromheen vond ik niet kindvriendelijk”.

- 15 jaar tijdens het gesprek met de rechter

“Ik vond dit misschien wel het allerergste. Ik moest na het kindgesprek wachten op mijn ouder(s). Zij hoorden meteen na mijn kindgesprek tijdens de zitting wat ik had verteld. Mijn vader kwam toen huilend naar buiten. Hierdoor voelde ik mij heel erg schuldig en verantwoordelijk voor zijn verdriet. Alsof ik verkeerd had ‘gekozen’.”

- 16 jaar tijdens het gesprek met de rechter

TERUGKIJKEND: WAT VIND IK ER DAN VAN?

Als er gevraagd wordt hoe kindvriendelijk ze hun totale ervaring met de rechtbank vinden, geven ze dit gemiddeld het rapportcijfer 4,3. Wat opvalt is dat de kinderen die 16 jaar of ouder waren toen ze de oproepbrief kregen, hun totale ervaring met de rechtbank wel een voldoende geven. Gemiddeld een 6,2. Kinderen tussen 13 en 15 jaar geven juist een lager cijfer, gemiddeld een 3,7. Kinderen tussen de 8 en 12 jaar geven gemiddeld een 4,3 aan hun totale ervaring. Het formele proces - dat wordt omschreven als volwassen, zakelijk en overweldigend - maakt dat kinderen het niet voldoende afgestemd vinden op hun leeftijd.

Een aantal kinderen geeft aan dat, hoewel de ervaring niet prettig was, ze het toch als waardevol en belangrijk beschouwen. Dit komt vooral naar voren in gevallen waar kinderen het gevoel hadden invloed te hebben op de beslissing van de rechter en de rechter ook heeft besloten wat het kind zelf ook graag wilde. Kinderen voelen zich hierdoor serieuzer genomen. In het algemeen voelt 67,3 procent zich serieus genomen door de rechter.

“IK WAS 17 EN WILDE HELEMAAL NIKS OVER ALIMENTATIE ZEGGEN. WAT KON IK ER OVER ZEGGEN? EN HET HEEFT OOK NIETS EENS GEHOLPEN. IK KREEG EEN ENORM SCHULDGEVOEL OVER ALLES RONDOM GELD. ZO DURFDE IK NIET MEER NAAR DE HUISARTS, OMDAT IK BANG WAS DAT DAT TE VEEL GELD ZOU KOSTEN.”

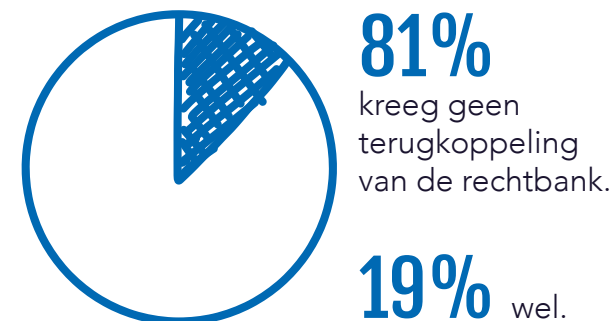
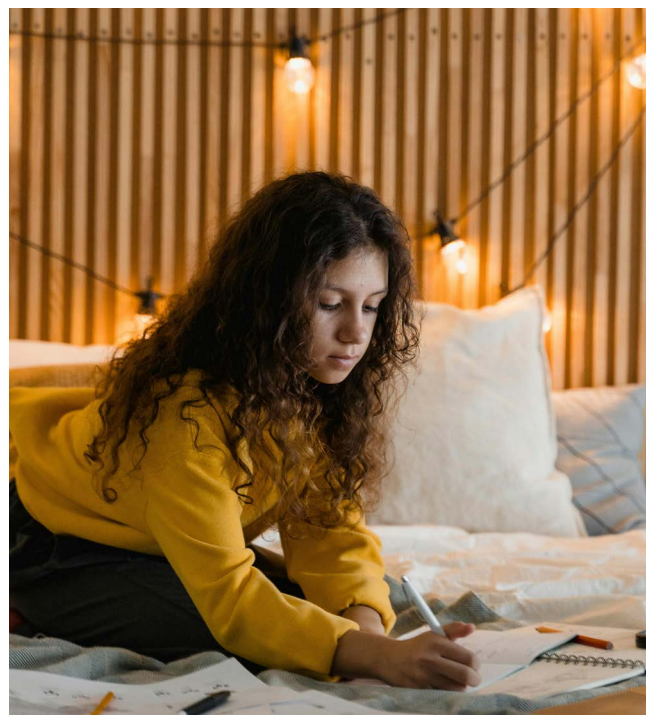
- 15 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

4. RESULTATEN

4.3 EN WANNEER KRIJG IK NU IETS TE HOREN OVER DE BESLISSING?

Van de kinderen die een brief hebben geschreven of een kindgesprek hebben gevoerd, geeft 81 procent aan dat ze daar geen terugkoppeling van de rechtbank over hebben gehad. Zij geven bijna allemaal aan dat ze dat wél fijn hadden gevonden.

19 procent kreeg wel terugkoppeling van de rechter via een persoonlijke brief en we vroegen aan hen of ze de brief begrepen. De begrijpelijkheid van de brief geven kinderen het rapportcijfer 4,8.

“IK HAD DAT ECHT WEL FIJN GEVONDEN. MIJN OUDERS HADDEN ALLEBEI PRECIES EEN ANDER VERHAAL OVER DE UITSpraak. IK WIST GEWOON NIET WAT KLOPTE EN DAT WAS STRESSVOL.”

- 15 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“IK BEGREEP DE ZIN OVER WAT DE UITSpraak WAS, MAAR ER STOND GEEN REDEN BIJ DIE IK BEGREEP.”

- 12 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“HET BEVESTIGDE WEL DAT IK GOED WAS GEHOORD.”

- 12 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

4. RESULTATEN

HOE WIL JE DAT HOREN?

De meeste kinderen die geen terugkoppeling hebben gekregen, hadden dat wel graag gewild. Hoe zou zo'n brief er dan volgens hen uit moeten zien?

- Stem jullie woorden af op onze leeftijd en ben niet te streng of zakelijk;
- Leg duidelijk uit wat de beslissing is en vertel ons waarom je dit besloten hebt. Kom ook terug op wat we je hebben verteld in de brief of het gesprek. Dan krijgen wij het gevoel dat je écht naar ons hebt geluisterd en onze mening ertoe doet;
- Schrijf een persoonlijk bericht, speciaal voor mij. Dus geen standaard bericht;
- Benoem ook onze gevoelens en kom niet alleen terug op de feiten;
- Laat ons weten dat wij nooit schuldig zijn en nooit hoeven te kiezen tussen onze ouders;
- Benadruk ook dat wij niet verantwoordelijk zijn voor de genomen beslissing, maar jij en mijn ouders.

Hoe de kinderen ook achter de beslissing van de rechter zijn gekomen - via (één van) hun ouders of de rechtbank - doet niet af aan hun verantwoordelijkheidsgevoel. De beslissing die genomen is, ook al was het niet aan hen, weegt zwaar. Opvallend is dat veel kinderen zich (ook op latere leeftijd) schuldig voelen over wat ze hebben gezegd of geschreven.

Wat ook opvalt is dat als de beslissing van de rechter in lijn met de wens van het kind, de kinderen de terugkoppeling positiever hebben ervaren, zich meer gehoord voelen en zich over het algemeen wat minder verantwoordelijk voelen.

“IK HAD HET GEVOEL DAT IK GEFAALD HAD, OMDAT DE UITKOMST ANDERS WAS DAN MIJN WENS.”

- 9 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“HET IS BELANGRIJK DAT JE ALS KIND HET GEVOEL KRIJGT DAT DE KEUZE NIET VOOR ALTIJD IS. DAT JE ALTIJD WEER OPNIEUW EEN BRIEF MAG SCHRIJVEN.”

- 23 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“IK HAD HET GEVOEL DAT DE KEUZE EN DE GEVOLGEN VOLLEDIG OP MIJN SCHOULDERS LAGEN.”

- 14 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

“IK WAS MIJN VERTROUWEN IN VOLWASSENEN VERLOREN.”

- anoniem

4. RESULTATEN

4.4 WAT KAN MIJ HELPEN?

De meeste kinderen benoemen dat ze behoefte hadden aan een onafhankelijk en neutraal persoon. Iemand met wie ze alles kunnen delen, die hen steunt en hen helpt in de voorbereiding op het gesprek of bij het schrijven van de brief. Iemand die er alleen voor het kind is.

Daarnaast wordt vaak door de kinderen benoemd dat ze meer behoefte hadden aan informatie en voorbereiding, zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.

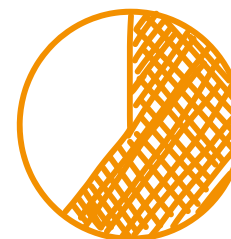
“IK HAD IEMAND NODIG DIE ZAG HOE MOEILIK IK HET VOND.”

- 12 jaar bij het ontvangen van de oproepbrief

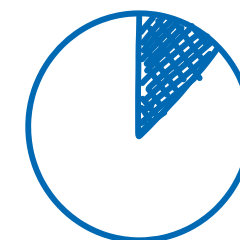
WIE IS ER VOOR MIJ TIJDENS HET GESPREK?

57,7 procent van de kinderen werd door iemand gesteund tijdens het kindgesprek. Van de iets meer dan 40 procent die dat niet werd, geeft 70,5 procent aan dat ze dit gemist hebben.

We hebben aan de kinderen gevraagd of ze behoefte hadden aan een Buddy die hen voor, tijdens en na het gesprek kan steunen. Een Buddy is ouder dan het kind (tussen 18 en 30 jaar), heeft zelf ook gescheiden ouders en heeft ervaring met de rechtbank. 82,2 procent had dit fijn gevonden.

68,3%
voelde zich verantwoorde-
lijk voor de beslissing van
de rechter.

31,7% niet.

82,2%
had een Buddy fijn
gevonden.

KAN DE RECHTER OOK NAAR MIJ KOMEN?

We vroegen kinderen wat ze ervan vinden als de rechter naar hen toe zou zijn gekomen, in plaats van dat zij naar de rechtbank moesten komen. Er wordt genoemd dat thuis hier niet altijd de meest geschikte plek voor is, maar een neutrale locatie waar je je prettig voelt wel fijn zou kunnen zijn.

“TIJDENS HET GESPREK WERD IK HEEL VERDRIETIG EN VOELDE IK ME ZO ALLEEN. ER WAS NIEMAND OM MIJ TE TROOSTEN. OF EEN ARM OM ME HEEN TE SLAAN. DAT VIND IK NOG STEEDS HEEL ERG.”

- 13 jaar tijdens het gesprek met de rechter

5. CONCLUSIE

De open deuren kennen we. We weten al langer dat het goed is om kinderen in een kindvriendelijke ruimte de gelegenheid te geven hun ideeën, wensen en behoeften te uiten. In plaats van in een grote zittingszaal. Of dat de meeste kinderen een toga spannend en intimiderend vinden. Hier zit niet de kern van het probleem. Rechters, beleidsmakers en andere beroepskrachten die werken met kinderen met gescheiden ouders hebben allemaal dezelfde intentie: kinderen helpen en beschermen. Maar om kinderen écht te helpen en te beschermen, is het belangrijk om de olifant in de kamer te benoemen en te luisteren naar de hartenkreten van kinderen. Veel kinderen met gescheiden ouders ervaren hun hoorrecht als een belasting. Ze voelen zich onvoldoende gehoord en gezien in rechtszaken waarbij hun ouders lijnrecht tegenover elkaar staan. Dit gevoel wordt versterkt doordat ouders bezig zijn met hun eigen juridische proces en daardoor vaak ook minder ruimte hebben om bij de emoties van hun kind stil te staan.

Uit de ervaringen van kinderen met gescheiden ouders blijkt dat het hoorrecht zijn doel voorbij schiet. Voor veel kinderen voelt dit niet als een recht, maar als een grote verantwoordelijkheid die je moet dragen. Het voelt als een verplichting en alsof je moet kiezen tussen je ouders. De manier waarop met deze kinderen wordt gecommuniceerd, de woordkeuze, de houding en de intentie

waarmee we kinderen horen speelt allemaal een cruciale rol in hoe zij hun hoorrecht beleven. Er zijn een aantal aspecten die we veel van kinderen met gescheiden ouders horen.

→ IK HEB HET GEVOEL TE MOETEN KIEZEN TUSSEN MIJN OUDERS

Veel kinderen hebben het idee dat ze bij de rechter moeten kiezen tussen hun ouders. De ouders willen beiden iets anders, want anders zouden ze niet in een rechtszaak zijn beland. Dat betekent dat het kind met zijn of haar wensen of ideeën altijd één van de twee ouders zal moeten teleurstellen. Er zijn ook kinderen die onder druk worden gezet door één of beide ouders. Veel jongeren geven aan zich vaak jaren later nog schuldig te voelen over wat ze met de rechter hebben gedeeld, door de diepe loyaliteit die ze voelen naar beide ouders.

5. CONCLUSIE

~> IK SNAP NIET WAT ER VAN MIJ WORDT VERWACHT, WAT MOET IK DOEN?

Er is veel onduidelijkheid in het proces. Dit leidt tot extra spanning voor kinderen. Als regels of vragen niet helder of begrijpelijk zijn, vullen kinderen dit zelf in. Dit leidt er bijvoorbeeld toe dat ze de schuld bij zichzelf leggen of het gevoel hebben dat ze iets fout hebben gedaan. Ook hebben veel kinderen het idee dat er een goed of fout is tijdens het schrijven van de brief of tijdens het gesprek met de rechter. Dit komt doordat ze niet precies weten wat het doel is van het kindgesprek of bij het schrijven van een brief.

~> IK MOET MIJN MENING GEVEN

Het valt op dat veel kinderen in het onderzoek steeds de bewoordingen 'Ik moest' gebruiken. 'Ik moest kiezen', 'Ik moest een brief schrijven', 'Ik moest naar het gesprek'. Kinderen vertellen ons dat hun hoorrecht voelt als een verplichting, in plaats van een kans om je wensen en behoeftes te delen. Door het ontvangen van de oproepbrief voelen zij een druk om een mening te vormen over de scheiding van hun ouders. Kinderen ervaren het vaak als een verplichting als de datum en tijd het kindgesprek al vaststaan, ook al zegt de rechtbank dat ze ook niets met de brief hoeven te doen. Daarnaast draagt de zakelijkheid en de woordkeuze in de oproepbrief in veel gevallen bij aan het gevoel dat wel iets doen verplicht is.

~> IK BEN VERANTWOORDELIJK

Ook hebben veel kinderen het idee dat de beslissing afhankelijk is van wat zij met de rechter delen. Kinderen met gescheiden ouders voelen veel verantwoordelijkheid. Dit verantwoordelijkheidsgevoel lijkt nog groter als de ouders rechtszaken voeren. We geven kinderen het gevoel dat de rechter hun informatie nodig heeft om een goede beslissing te nemen. Dit wordt versterkt door zinnen als: "de rechter is benieuwd naar jouw mening".

6. EN HOE DAN WEL?

Artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag is er voor alle kinderen, zodat zij hun stem kunnen laten horen. Om kinderen in de gelegenheid te stellen hun mening te kunnen geven. Een recht dat heel empowerend kan voelen voor kinderen. Een recht dat je kracht kan geven. Een recht dat kinderen niet kwijt willen.

Echter, voor kinderen die vanwege de scheiding van hun ouders naar de rechtbank moeten, voelt dit nu niet als een recht. Voor hen voelt dit als een plicht en een (veel te) grote verantwoordelijkheid. Als een zware last op hun schouders. Voor deze kinderen is een andere benadering van het hoorrecht nodig. Een benadering die van de volwassenen vraagt om zich te verhouden tot en te verbinden met kinderen en hun beleavingswereld. Het is belangrijk dat zij écht begrijpen wat deze kinderen - in deze emotioneel lastige situatie - nodig hebben. Alleen dan kunnen we bereiken dat ook deze kinderen het fijn vinden om hun ideeën, wensen en behoeften over zo'n belangrijke situatie te kunnen delen. En dat ze juist ook op latere leeftijd met een goed gevoel terugblikken op hun hoorrecht.

6.1 HARTENKRETEN

Om dit te bereiken, willen kinderen en jongeren met gescheiden ouders jullie het volgende vragen:

1. WILLEN JULLIE ONS EERLIJK EN DUIDELIJK INFORMEREN?

Zodat wij niet zelf gaan invullen over hoe het er in de rechtbank aan toe gaat. En wij precies weten wat er gaat gebeuren, tijdens en na het gesprek.

2. WILLEN JULLIE MET ONS COMMUNICEREN OP EEN MANIER DIE IS AFGESTEMD OP WAT WIJ VOELEN? EN HOE WIJ HET BELEVEN?

Zodat wij niet al de volwassen lasten op onze schouders hoeven te dragen. En vertel ons altijd dat wij niet hoeven te kiezen tussen onze ouders. En dat de beslissing en alle gevolgen daarvan niet onze verantwoordelijkheid is, maar die van jullie als volwassenen.

3. WILLEN JULLIE JE INLEVEN IN ONS? WILLEN JULLIE MEELEVEN EN ONS GERUSTSTELLEN?

Het is fijn als jullie onze kinderwereld instappen. Niet andersom. En het is fijn als jullie je beseffen dat het sowieso spannend blijft voor ons, hoe goed en kindvriendelijk het hoorrecht ook wordt geregeld. Wij hebben liefdevolle steun en aandacht nodig. Wij weten dat jullie niet alles voor ons op kunnen lossen. Dat hoeft ook niet. Als jullie ons maar écht horen. En zien.

Met deze publicatie hebben wij - Stichting Villa Pinedo - zichtbaar en voelbaar duidelijk gemaakt wat er in het hart en hoofd van kinderen met gescheiden ouders omgaat, die te maken krijgen met de rechtbank. Dit is hún waarheid met een heel duidelijke hartenkreet: **ZIE MIJ EN HOOR(R)ÉCHT!**

4. WILLEN JULLIE ERVOOR ZORGEN DAT WIJ STEUN KRIJGEN EN VOELEN?

En het liefst onafhankelijke steun. Zodat wij ons niet alleen hoeven te voelen. En iemand anders dan onze ouders. Die ook bij het gesprek mag zitten, als wij dat willen. En die er speciaal voor ons is.

5. WILLEN JULLIE JE OOK BLIJVEN VERDIEPEN IN ONZE BELEVING?

En samen met ons oplossingen creëren die in de praktijk voor ons werken. Wij willen hier graag actief bij betrokken worden, want wie weet nou beter wat voor ons werkt dan wij zelf? En blijf vooral ook nieuwsgierig naar onze ervaringen en belevingen?

Vijf hartenkreten dus van kinderen aan de volwassen wereld. Die wij kracht bij willen zetten door een nieuw artikel toe te voegen aan het VN-kinderrechtenverdrag:

Artikel 12 a - speciaal voor kinderen met gescheiden ouders, omdat zij zich in een ingewikkelde gezinsdynamiek bevinden

Deze kinderen staan tussen hun (strijdende) ouders in, waardoor een andere benadering noodzakelijk is. Een benadering die gericht is op liefdevolle steun en oprechte aandacht. Waarin een kind gewoon kind kan zijn.

#hoor(r)écht

7. IDEEËN VAN KINDEREN

We weten dat jullie het liefste hele concrete aanbevelingen willen. Maar dat is precies wat we nu niet gaan doen. We moeten dit namelijk samen met kinderen en jongeren met gescheiden ouders gaan creëren. Zij weten namelijk als geen ander wat juist wel en juist niet fijn is. De ideeën, wensen en behoeftes die ze nu al met ons hebben gedeeld, kunnen we jullie natuurlijk niet onthouden.

- Wijs ons er actief op dat we een steunfiguur kunnen inschakelen. Iemand die onafhankelijk is en ons voor, tijdens en na de rechtszaak kan steunen.
- Stuur ons een uitnodiging in plaats van een oproepbrief. Om te worden 'opgeroepen' voelt heel officieel en als een verplichting.
- Vraag niet naar onze mening, maar laat ons vertellen over wat we belangrijk vinden en wat onze wensen en behoeftes zijn. En we willen geen mening 'moeten' hebben over onze ouders.
- Geef ons duidelijkheid over het doel van de uitnodiging. Waarom wil de rechter met ons spreken? En wat wordt er met onze ideeën en behoeftes gedaan?
- Deel vooraf al een aantal voorbeeldvragen, zodat we ons kunnen voorbereiden. Of beter weten wat we in de brief kunnen schrijven.

- Zorg dat iemand ons bij de beveiligingspoortjes opvangt.
- Wijs ons erop dat wij nooit iets verkeerd kunnen doen. En dat we nooit hoeven te kiezen tussen onze ouders.
- Geef ruimte aan onze gevoelens en vertel ons dat het logisch is als we boos of verdrietig zijn.
- Laat ons meedenken over de inrichting van de ruimtes.
- Het liefst gaan we helemaal niet naar zo'n grote rechtbank. Willen jullie nadenken of dit ook anders kan?
- Informeer ons eerlijk en duidelijk wat jullie met onze ouders delen.
- Sommige van ons vinden het moeilijk om vragen te stellen, maar hebben wel veel vragen. Laat ons weten dat we alle vragen mogen stellen, ook op een later moment nog.
- Zorg ervoor dat we de beslissing te horen krijgen van een onafhankelijk persoon, in ieder geval niet van onze ouders.
- Het is fijn als we over de gemaakte beslissing kunnen bellen, chatten of op een andere manier praten. En dat jullie het opschrijven, zodat we het later kunnen teruglezen.
- Jullie beslissing voelt voor ons heel definitief. Laat ons weten dat we altijd van gedachten mogen veranderen over wat we hebben verteld.

Dit is een publicatie van:

Stichting Villa Pinedo
Nachtegaalstraat 1a
3581 AA Utrecht

www.villapinedo.nl
info@villapinedo.nl

13 september 2024

Foto's via Adobe Stock (licenties)

Veel dank voor alle
kinderen en jongeren
met gescheiden ouders
die hun verhalen en
ervaringen met ons
wilden delen

VILLA PINEDO